

Mgr. Ing. Peter Daniel, PhD.

**RIEŠENIE CEZHraniČNÝCH ZMLUVNÝCH
VZŤAHOV, VYMÁHANIE CEZHraniČNÝCH
POHL'ADÁVOK**

Patince, 08.11.2012

Úvod

- obchodné zmluvy upravujú národné právne systémy štátov EÚ

- určitá harmonizácia dosiahnutá:
  - *na úrovni práva ES (sekundárne právo: právna sila Nariadenia a Smernice, prímárne právo: zásady voľného trhu)*
  - *prednosťou práva EÚ pred vnútroštátnym právom*
  - *judikatúrou Európskeho súdneho dvora*
  - *bilaterálnymi a multilaterálnymi zmluvami medzi štátmi EÚ*

- pri uzatváraní zmluvy s obchodným partnerom z EÚ možnosť voľby:
  - *akým národným právom sa bude zmluva riadiť (najmä podľa miesta uzavretia zmluvy)*
  - *alternatívne si vybrať ako základ štandard vypracovaný na úrovni EÚ (Principles of European Contract Law - PECL)*

Pramene práva EÚ vs. zmluvné vzťahy

- komunitárne právo vs. únijné právo
  - obchodné zmluvné vzťahy upravuje komunitárne právo (nie únijné)

- primárne právo vs. sekundárne právo vo vzťahu k obchodným zmluvám:
  - v primárnom práve sa zmlúv týkajú princípy voľného trhu
  - v sekundárnom práve upravujú zmluvné vzťahy:
    1. NARIADENIA ... *všeobecná a priama záväznosť*
    2. SMERNICE ... *záväznosť po recepcii do vnútroštátneho práva, zodpovednosť štátu za neimplementovanie*
    3. ROZHODNUTIA ... *záväzné pre subjekty, ktorých sa týka*

- iné pramene práva EÚ vo vzťahu k obchodným zmluvám:
  - rozhodnutia Súdneho dvora EÚ ... *sudcovská tvorba práva, vyplňanie medzier v práve, výklad európskeho práva, predbežné otázky vzniknuté vo vnútroštátnych súdnych konaniach*

- všeobecná legislatívna právomoc patrí Rade, ak nie je daná oblasť zverená Komisii (*legislatívna iniciatíva však patrí Komisii*)

Prednosť práva EÚ a súdne rozhodnutia

□ prednosť práva EÚ pred vnútroštátnym právom:

- čl. 7 ods. 2 Ústavy SR:

Právne záväzné akty ES a EÚ majú prednosť pred zákonmi SR. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo Nariadením vlády SR podľa čl. 120 ods. 2 Ústavy.

- čl. 120 ods. 2 Ústavy SR:

Ak tak ustanoví zákon, vláda SR je oprávnená vydávať nariadenia na vykonanie Európskej dohody o pridružení uzatvorenej medzi ES a SR a na vykonanie medzinárodných zmlúv podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy.

□ rešpektovanie rozhodnutí ESD:

- súdne rozhodnutia ESD sú v istých prípadoch záväzné viac než len *inter partes* (takmer *erga omnes*) ... ak vyplňajú medzery neupravené právom EÚ / ES, ak poskytujú výklad európskeho práva...

- formálnoprávne nemajú rozhodnutia všeobecnú záväznosť

Účinky práva EÚ

□ bezprostredný účinok:

- Primárne právo ... má bezprostredný účinok podľa rozhodnutia ESD z roku 1963
- Nariadenia ... sú bezprostredne záväzné už z ich povahy
- Smernice ... pre naplnenie tohto účinku je nutné uplynutie lehoty na implementáciu do vnútroštátneho práva, ESD pripúšťa len dovolanie sa práva vertikálne (FO/PO vs. štát), nie horizontálne (medzi FO/PO navzájom)

□ nepriamy účinok:

- všeobecná povinnosť eurokonformného výkladu (medze nejasné: diskrečná právomoc vnútroštátnych orgánov a súdov)
- zodpovednosť členského štátu za škodu spôsobenú porušením komunitárneho práva (objektívna zodpovednosť, náhrada materiálnej aj morálnej škody, vnútroštátne procesné podmienky, vnútroštátne lehoty premlčania)

Primárne právo EÚ vs. zmluvné vzťahy

□ zakladajúce (základné) zmluvy: úprava princípov voľného trhu (*single market*) vo vzťahu k obchodným zmluvám:

1. *oblasti: voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu*
2. *slobodný pohyb tovaru:*
  - *prekážky: tarfiné, kvantitatívne (kvóty), domáce monopoly, domáca podpora (všeobecný zákaz dotácií, ale výnimky sociálnej povahy, podpora vedy a výskumu, vybraných odvetvových podpôr, nápravy vážnych porúch hospodárstva...)*
  - *výnimky: verejný poriadok, verejná mravnosť, verejná bezpečnosť, ochrana života a zdravia ľudí, zvierat, ochrana rastlín, ochrana národných kultúrnych statkov, duševné vlastníctvo*
  - *zákaz vnútroného diskriminačného zdanenia*
3. *sloboda poskytovania služieb a podnikania*
  - *výnimky: vnútroštátne stanovené požiadavky pre určité licencie, niektoré činnosti spojené s výkonom verejnej moci...*
4. *sloboda pohybu kapitálu a platieb*
  - *výnimky: ochrana verejného záujmu*
5. *súťažné právo*
  - *dohody obmedzujúce súťaž, zneužitie dominantného postavenia, kontrola koncentrácie*

Sekundárne právo EÚ vs. zmluvné vzťahy

□ EÚ nemôže priamo zasahovať do úpravy súkromných zmluvných vzťahov, ak neporušujú zásady vošného trhu

□ úprava v sekundárnom práve EÚ je robená väčšinou v oblastiach, ktoré súkromné zmluvy nepriamo ovplyvňujú:

1. *rozhodné právo pre zmluvné a mimozmluvné záväzky (vydané v sile nariadenia, Rím I a Rím II)*
2. *uznanie a výkon rozsudkov v obchodných veciach (vydané v sile nariadenie)*
3. *európsky exekučný titul pre nesporné nároky (vydané v sile nariadenia)*
4. *európsky platobný rozkaz (vydané v sile nariadenia)*
5. *boj proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách (vydané v sile smernice)*
6. *iné oblasti: spotrebiteľské právo, elektronický obchod, sektory bankovníctva a poisťovníctva...*

Rozhodné právo pre zmluvné záväzky

- Nariadenie EP a Rady č. 2008/593/ES z 17.6.2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I)
- uplatňuje sa na situácie, v ktorých dochádza k stretu rôznych právnych poriadkov pri zmluvných záväzkoch v občianskych a obchodných veciach (nie daňové, colné a správne veci)
- neuplatňuje sa na dlhy zo zmeniek, šekov, dlžných úpisov a podobných prevoditeľných cenných papierov, na predzmluvné rokovania, na rozhodcovské zmluvy, ...
- voľba práva = prednosť autonómnej vôle zmluvných strán, voľba sa dá dodatočne meniť a dopĺňať
- možnosť voľby aj soft law (*neštátneho práva*)
- pri absencii voľby práva sa toto určuje podľa pravidiel v článkoch 4 až 8
- rozsah použitia zvoleného práva: výklad zmluvy, plnenie zmluvy, porušenie zmluvných záväzkov, náhrada škody, zánik záväzkov, preklúzia a premlčanie, dôsledky neplatnosti, postúpenie pohľadávky...
- zákonná subrogácia (čl. 15): ak má tretia osoba povinnosť uspokojiť veriteľa, zákonné nároky tretej osoby voči pôvodnému dlžníkovi sa spravujú právnym poriadkom, ktorý prikazuje tretej osobe uspokojiť veriteľa
- započítanie sa spravuje tým rozhodným právom, ktorým sa spravuje samotná pohľadávka (čl. 17)

Rozhodné právo pre zmluvné záväzky

- ❑ Nariadenie EP a Rady č. 2007/846/ES z 11.7.2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II)
- ❑ týka sa mimozmluvných záväzkov v občianskych a obchodných veciach, pri ktorých dochádza k stretu právnych poriadkov (nie daňové a colné veci, ani zodpovednosť štátu za konanie alebo nečinnosť pri výkone verejnej moci)
- ❑ netýka sa záväzkov spojených s právom obchodných spoločností (napríklad spory medzi spoločníkmi a pod.)
- ❑ škoda = následok civilného deliktu z bezdôvodného obohatenia, z konania bez príkazu (*negotiorum gestio*) alebo z predzmluvnej zodpovednosti (*culpa in contrahendo*)
- ❑ konanie sa spravuje právnym poriadkom štátu, na území ktorého vznikla škoda, bez ohľadu na to, kde došlo k skutočnosti, ktorá spôsobila škodu a bez ohľadu na to, na území ktorej krajiny sa prejavili nepriame následky takejto škody
- ❑ ak škodca aj pškodený majú obvyklý pobyt v rovnakej krajine, spravuje sa konanie právom tejto krajiny
- ❑ zodpovednosť za vady výrobku: postupuje sa pri výbere právneho poriadku v poradí (1) obvyklý pobyt poškodeného, (2) krajina nadobudnutia výrobku alebo jeho uvedenia na trh, (3) krajina vzniku škody a súčasne uvedenia výrobku na trh
- ❑ nekalá súťaž: právny poriadok krajiny, kde došlo alebo mohlo dôjsť k poškodeniu konkurenčných vzťahov alebo kolektívnych záujmov spotrebiteľov
- ❑ bezdôvodné obohatenie (vrátane neoprávnene prijatej platby): ak je previazané na zmluvný záväzok, spravuje sa tým právnym poriadkom ako zmluva; inak právny poriadok krajiny, kde k obohateniu došlo (ibaže by tu bola zjavne užšia väzba s inou krajinou)
- ❑ predzmluvná zodpovednosť: primárnym je právny poriadok, ktorým by sa spravovala zmluva, inak poriadkom krajiny kde vznikla škoda (ibaže je tu zjavne užšia väzba na inú krajinu)

Vnútroštátna úprava medzinárodných obchodných zmlúv

- zákon 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom
- určenie hmotného práva iného štátu pri právnych vzťahoch s cudzím prvkom (*subjekt, objekt, obsah*) – voľba na základe hraničných kritérií (kolízne právne normy)
- procesné predpisy (detaily v §37a až 37f): slovenské súdy postupujú podľa slovenských procesných predpisov (lex fori) = otázka jurisdikcie slovenského súdu:
  - príslušnosť súdu SR je daná, ak odporca má v SR bydlisko / sídlo alebo majetok (ak ide v spore o tento majetok – toto bezvýhradne platí ak ide o nehnuteľnosť na území SR)
  - ak má byť príslušným súd v SR, musí vedieť zabezpečiť výkon svojho rozhodnutia
  - príslušnosť slovenských súdov nie je daná, ak neexistuje žiaden právny vzťah medzi slovenským právom a predmetom konania
- v snahe zvoliť si vedome výhodnejšie právo dochádza k obchádzaniu zákona (napr. účelová zmena sídla), simulácii podmienok právnych úkonov (simulácia iného miesta podpisu zmluvy, predstieranie prítomnosti podpisujúcich)
- interpersonálne kolízie: rôzna právna úprava pre rôzne skupiny osôb
- interlokálne kolízie: právo ktorej územnej oblasti určitého štátu sa má použiť
- intertemporálne kolízie: rozhodné hmotné právo podľa práva platného v čase podpisu zmluvy / v čase kedy nastala právna skutočnosť / v čase kedy sa vo veci rozhoduje
- výhrada verejného poriadku (§36): právny predpis cudzieho štátu nemožno použiť, pokiaľ by sa účinky jeho použitia priečili takým zásadám spoločenského a právneho zriadenia SR a jej právneho poriadku, na ktorých je potrebné bez výhrady trvať
- §9 až §15 zákona upravujú medzinárodné záväzkové vzťahy

Voľba práva pre záväzkové vzťahy

- účastníci zmluvy môžu si zvoliť právo, ktorým sa majú spravovať ich vzájomné vzťahy; môžu tak urobiť i mlčky, ak nie je vzhľadom na okolnosti pochybnosť o prejavenej vôli
- pokiaľ z prejavu vôle účastníkov nevyplýva nič iné, neprihliada sa na kolízne ustanovenia zvoleného právneho poriadku (inak by sme sa mohli „zacykliť“)
- ak účastníci nezvolia rozhodujúce právo (ALE IBA VTEDY!!!), ich vzťahy sa spravujú právnym poriadkom, použitie ktorého zodpovedá rozumnému usporiadaniu daného vzťahu
- čo sa považuje za „rozumné usporiadanie vzťahu“:
  1. kúpne zmluvy a zmluvy o dielo: právo sídla / bydliska predávajúceho alebo zhotoviteľa diela v čase uzavretia zmluvy
  2. zmluvy o nehnuteľnostiach: právo miesta nehnuteľnosti
  3. zmluvy o doprave / preprave / zasielateľské zmluvy: právo sídla / bydliska dopravcu / zasielateľa v čase uzavretia zmluvy
  4. poisťné zmluvy: právo sídla / bydliska poisťovateľa v čase uzavretia zmluvy
  5. príkazné zmluvy: právo sídla / bydliska vykonávateľa príkazu v čase uzavretia zmluvy
  6. zmluvy o obchodnom zastúpení / sprostredkovaní: právo sídla / bydliska osoby, pre ktorú zástupca / sprostredkovateľ vykonáva činnosť v čase uzavretia zmluvy
  7. zmluvy o viacstranných výmenných obchodoch: právnym poriadok, použitie ktorého najlepšie zodpovedá usporiadaniu týchto vzťahov ako celku
  8. iné zmluvy: právny poriadok sídla / bydliska oboch účastníkov; ak nemajú sídlo / bydlisko v tom istom štáte + ak medzi prítomnými: právo miesta uzavretia zmluvy; ak medzi neprítomnými: právo sídla / bydliska príjemcu návrhu na uzavretie zmluvy

Voľba práva pre záväzkové vzťahy

- zvolený právny poriadok platí aj pre zmenu / zabezpečenie / následky porušenia záväzku, ak z úmyslu účastníkov / povahy veci nevyplýva inak
- hnuteľné veci: spravuje sa zvoleným právnym poriadkom aj určenie okamihu prechodu oprávnenia nakladať s vecou, okamihu nadobudnutia práva na plody a úžitky veci, okamihu prechodu nebezpečenstva škody na prevádzanej veci, okamihu prechodu práva na náhradu škody vzniknutej na prevádzanej veci a výhrada vlastníctva k prevádzanej veci
- premlčanie záväzkových práv sa spravuje tým istým právnym poriadkom ako záväzkové právo samo
- započítanie sa spravuje, pokiaľ z požiadavky rozumného usporiadania právneho pomeru nevyplýva niečo iné, tým istým právnym poriadkom ako pohľadávka, proti ktorej smeruje započítanie
- právne pomery vzniknuté z jednostranných právnych úkonov sa spravujú právnym poriadkom štátu, v ktorom má dlžník bydlisko / sídlo
- nárok na náhradu škody sa spravuje právom miesta vzniku škody alebo kde došlo k skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody
- v niektorých krajinách je voľba práva obmedzená (možný je len právny poriadok viazaný na podstatu prípadu), u nás je neobmedzená voľba práva (je možné voliť aj nesúvisiaci právny štát)
- voľba práva sa robí výslovne alebo konkludentne (napr. opakovaným používaním pojmu špecifického pre daný právny poriadok)
- v zásade nie je zakázané zvoliť si viac právnych poriadkov pre jednu zmluvu (Rímsky štátút to dokonca výslovne dovoľuje)

PECL, DCFR, CISG ...

- PECL – Principles of European Contract Law
- zostavila nezávislá Komisia pre európske zmluvné právo, sformovaná na základe iniciatívy Európskeho parlamentu (1989)
- dokument PECL bol revidovaný (*pôvodný: 1995, revízie: 1998, 2002*)
- vydala EÚ, aby umožnila použiť tieto princípy ako „modelové pravidlá pre zmluvné vzťahy založené na princípoch spravodlivosti, rovnosti a jednoduchosti“
- súčasť európskeho Lex Mercatoria
- alternatíva k vnútroštátnym / medzinárodným pravidlám zmluvných vzťahov v prípade, ak ide o cezhraničné zmluvy = použitie v zmluvných vzťahoch v rámci EÚ nie je povinné = je možné ak sa na tom zmluvné strany dohodnú

- neskoršia nadväzujúca iniciatíva: DCFR - Draft Common Frame of Reference ... zostavili ho Európska výskumná skupina pre existujúce súkromné právo ES a Študijná skupina pre Európsky občiansky zákonník (má akademický a nie politický charakter, širší záber než PECL...)

- inšpiráciou pre PECL bola Viedenská konvencia OSN o medzinárodnej kúpe tovaru (CISG, UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 1990)

Viedenská konvencia OSN (CISG)

- v SR publikovaná oznámením MZV SR č. 160/1991 Zb. O medzinárodnom práve súkromnom a procesnom
- vypracoval ju UNCITRAL (UN International Trade Law Commission), ratifikovalo ju zatiaľ 78 krajín (do mája 2012)

OBSAH:

Časť 1: *oblasť použitia a základné princípy*

Časť 2: *vznik zmluvy*

Časť 3: *predaj tovaru*

Časť 4: *záverečné ustanovenia*

Voľba obchodných zvyklostí a obyčají

□ okrem konkrétneho poriadku je možné zvoliť si aj rešpektované modelové právne zásady odrážajúce bežné obchodné zvyklosti (*podobné ako PECL či CISG, ale odrážajúce viac dlhodobé obyčaje správania správania sa v medzinárodných obchodných vzťahoch, kým PECL je skôr pokusom o výber spoločných zásad z písaných práv krajín EÚ*)

□ INCOTERMS

- vypracováva International Chamber of Commerce (ICC)
- 8 vydaní od roku (1936-2010)
- súbor doložiek k zmluvám, ktoré označujú podmienky dodávky, prechodu rizika a pod.
- INCOTREMS 2010: EXW = Ex works / Zo závodu, FCA = Free carrier / Vyplatené dopracovi, CPT = Carriage paid to / Preprava platená do, DAF = Delivered at frontier / Dodané po hranicu atď. (*napr. EXW znamená, že predávajúci kupujúcemu odovzdá tovar vo svojom závode, DAF Berg znamená, že riziko prechádza na kupujúceho na hranici v Bergu...*)

□ UNIDROIT

- vypracováva International Institute for Unification of Private Law (nezávislá medzivládna organizácia)
- vydal viacero konvencií k rôznym oblastiam súkromného práva (pohľadávok sa týkajú pravidlá pre medzinárodný faktoring, leasing, predaj tovaru...)
- vydal aj UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (posledná edícia 2010)
- štruktúra a predmet úpravy sa viac podobá na CIGS a PECL (v porovnaní s INCOTERMS)

Zásady pri uzatváraní zmluvy

- spoľahlivé overenie legálnej existencie obchodného partnera (nie všade je verejný obchodný register taký ako u nás)
- overenie oprávnenia osoby podpisovať daný typ zmluvy (štatutár)
- podľa možnosti osobné rokovanie v sídle partnera (*podľa rozsahu obchodu*)
- voľba takého práva, ktoré je nám známe, alebo rešpektovaných a všeobecne známych medzinárodných obchodných pravidiel
  - pozor na to, aké sú v zvolenom práve podstatné náležitosti zmluvy (*essentialia negotii*) a ako je vykladaný význam vedľajších dojednaní (*accidentalia negotii*)
  - pozor na národné právne obmedzenia penalizácie (*úroky z omeškania, zmluvné pokuty*)
- voľba práva sa v zásade počas trvania zmluvného vzťahu môže meniť (*najmä ak sa mení rozhodujúce hmotné právo*), kým voľba zvyklostí býva nemenná (*ale tie sú stabilnejšie*)
- voľba práva môže byť aj dodatočná, ale spravidla sa právo volí už pri príprave zmluvy
- vyhnúť sa právu, ktoré vychádza z úplne iného „filozofického“ základu než naše (*common law vs. kontinentálne právo, islamské právo a pod.*)
- ak je nám právo neznáme, zveriť odborníkom posúdenie súladu navrhovaných zmluvných podmienok s daným právnym poriadkom a voľnosti výkladu pojmov

Zásady pri uzatváraní zmluvy

- ❑ nepodceniť úpravu riešenia sporov v zmluve: voľba rozhodcovského súdu / rozhodcu, ktorý je všeobecne rešpektovaný / nám známy / umožňuje nám účinne (ale legálne) ovplyvniť priebeh konania
- ❑ jasné vymedzenie meny, v ktorej sa platba uskutoční a podmienok v prípade výraznej zmeny menového kurzu (menová doložka):
  - leading a lagging = výber doby úhrady záväzku dlžníkom skôr / neskôr podľa vývoja menového kurzu
- ❑ voľba rozhodujúcej jazykovej verzie, ktorá je pre nás dostatočne zrozumiteľná (tie isté pojmy v slovenskom a zahraničnom práve môžu označovať úplne iný obsah a prekladateľ to obvykle nemôže obsiahnuť ... *napr. sídlo, miesto vedenia, domicil...*)
- ❑ zvoliť čo najširšiu škálu takých zabezpečovacích nástrojov, ktoré sú všeobecne známe v medzinárodnom obchode (*dokumentárny akreditív, banková záruka, zmenka, úroky z omeškania...*)
- ❑ pozor na špecifické podmienky, ktoré obchodné zvyklosti iných krajín poznajú a nám sú neznáme
- ❑ pozor na časové limity pre premlčanie dlhu v rôznych krajinách / právnych systémoch
- ❑ predísť neplatnosti celej zmluvy zakomponovaním „salvatorskej klauzuly“

Zásady pri uzatváraní zmluvy

- ❑ predísť obmedzeniam vymáhania, napr. zákazu postúpenia pohľadávok
  - neobmedziť si ani možnosť budúceho faktoringu / forfaitingu
- ❑ overiť kreditný rating a vhodnosť určených platobných podmienok prostredníctvom špecializovanej ratingovej agentúry
- ❑ pri veľkom obchode neváhať využiť aj služby špecializovaných agentúr na odhaľovanie podvodov, vyhľadávanie údajov o spoločníkoch partnera a pod.
- ❑ overiť poistiteľnosť prípadu cez poisťovne špecializované na pohľadávky
- ❑ ak vzhľadom na význam prípadu a náklady poistenia má zmysel budúcu pohľadávku poistiť, tak sa zabezpečiť aj týmto spôsobom (*poistenie platobnej neschopnosti a platobnej nevôle, maximálna lehota splatnosti, kreditný limit, karenčná lehota*)
- ❑ cez poisťovňu aj cez ratingovú agentúru sa dajú dohodnúť rôzne úrovne monitoringu obchodného partnera od začiatku prípadu až do zaplatenia
- ❑ poznať mentalitu krajiny, z ktorej pochádza obchodný partner, obchodné a platobné zvyklosti a spôsoby vyjednávania
- ❑ poznať vhodné a nevhodné spôsoby komunikácie o neuhradenej pohľadávke vo vzťahu k danej krajine, jej obchodným zvyklostiam a mentalite
- ❑ pristúpiť k urovnaniu, ak je prijateľné = šetrenie nákladmi a časom

Oneskorené platby v obchodných transakciách

- ❑ Smernica EP a Rady č. 2011/7/ES z 16.2.2011 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách (nahradza Smernicu č. 2000/35/ES)
- ❑ vzťahuje sa na platby medzi podnikmi navzájom a platby medzi podnikmi a orgánmi verejnej správy (bola vydaná najmä kvôli malým a stredným podnikom)
- ❑ oneskorená platba = nedodržanie splatnosti určenej v zmluve alebo určenej zákonom
- ❑ smernica sa nedotýka práva zmluvných strán dohodnúť sa na rozvrhu platieb v splátkach
- ❑ splatnosť úroku z omeškania = nasledujúci deň po omeškaní platby alebo 30 dní po doručení faktúry alebo inej rovnocennej výzvy na platbu resp. 30 dní od dňa doručenia tovaru / dodania služby (ak je faktúra doručená pred dodaním tovaru / služby, tak platí druhá lehota)
- ❑ nárok na úroky z omeškania = ak veriteľ splnil svoje zmluvné a zákonné záväzky a nedostal platbu riadne a včas (s výnimkou prípadu keď dlžník nie je za omeškanie zodpovedný)
- ❑ výška úroku z omeškania = min 8 percentuálnych bodov nad sadzbu ECB pre refinančné operácie (za prvý polrok vždy sadzba k 1.1. b.r. a za druhý polrok sadzba k 1.7. b.r.), ale zabezpečenie paušálnej sumy min. 40 EUR
- ❑ veriteľ má právo požadovať náhradu opodstatnených nákladov vymáhania, ktoré prevyšujú paušál 40 EUR (najmä trovy na advokáta a provízie inkasnej agentúre)
- ❑ členské štáty musia vo svojom práve zaručiť možnosť dohody výhrady vlastníctva
- ❑ členské štáty musia zabezpečiť, aby bolo možné získať exekučný titul v prípade nesporných nárokov do 90 dní bez ohľadu na výšku dlhu
- ❑ transpozícia je povinná do 16.3.2013, kedy dôjde aj k zrušeniu doterajšej smernice 200/35/ES

Európsky platobný rozkaz

- ❑ Nariadenie EP a Rady č. 2006/1986/ES z 12.12.2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze
- ❑ cieľ: zjednodušiť a zrýchliť rozkazné konanie určením minimálnych požiadaviek, ktorých dodržanie vylúči povinnosť použiť komplikovanejšie konania
- ❑ len pre občianske a obchodné veci a nie pre konkurzné, daňové, colné a správne veci, ani na zodpovednosť štátu za konanie / nečinnosť pri výkone verejnej moci
- ❑ len zmluvné záväzky (mimozmluvné iba vtedy, ak by došlo k uznaniu dlhu)
- ❑ len cezhraničné spory = jedna strana má v okamihu podania návrhu bydlisko / sídlo / obvyklý pobyt v inom členskom štáte než štát súdu, ktorý koná vo veci
- ❑ len pre peňažné pohľadávky a len s konkrétne určenou výškou a po splatnosti
- ❑ návrh na vydanie EPR sa podáva na určenom tlačive + priložené dôkazy
- ❑ navrhovateľ môže uviesť, že v prípade podania odporu nesúhlasí s pokračovaním sporu riadnym (t.j. neskráteným) konaním
- ❑ súd návrh preskúma a vyzve na opravu / doplnenie návrhu v primeranej lehote (výzva súdu je tiež na predpísanom tlačive)
- ❑ súd môže (na tlačive) navrhnúť navrhovateľovi, aby sa ako konanie o EPR viedlo konanie iba o časti návrhu a navrhovateľ sa v tom istom tlačive vyjadrí
- ❑ súd do 30 dní od podania / doplnenia návrhu vydá EPR na predpísanom tlačive (je to tzv. súd pôvodu, t.j. ten čo vydal EPR)
- ❑ odporca má do 30 dní zaplatiť alebo podať odpor na súd pôvodu

Európsky platobný rozkaz

- ❑ odpor sa podáva tiež na predpísanom tlačive a na rozdiel od slovenského PR nemusí byť odpor voči EPR odôvodnený vo veci samej ani inak odôvodnený (stačí uviesť, že pohľadávku popiera) = dôležité je podať ho v lehote, t.j. do 30 dní od dňa doručenia vydaného EPR odporcovi
- ❑ o podaní odporu musí byť informovaný navrhovateľ (informuje ho súd pôvodu)
- ❑ v prípade podania odporu pokračuje konanie podľa vnútroštátnych pravidiel členského štátu pôvodu (podľa sídla súdu pôvodu)
- ❑ ak odpor nebol doručený, súd pôvodu bezodkladne za vykonateľný (prostredníctvom určeného tlačiva)
- ❑ na rozdiel od slovenského PR sa v prípade EPR nevyučuje náhradné doručenie, avšak toto je neprípustné, ak nie jed adresa odporcu dostatočne známa
- ❑ ak sa má EPR vykonať v inom členskom štáte, než je štát pôvodu, nie sú už potrebné žiadne doložky vykonateľnosti a ani nie je možné namietat' voči jeho uznaniu
- ❑ ak aj odporca nepodal odpor v lehote 30 dní, môže neskôr žiadať o preskúmanie EPR najmä kvôli chybám v doručovaní, ale tiež kvôli tomu, že z dôvodu vyššej moci / mimoriadnych okolností (t.j. bez zavinenia odporcu) mu nebolo umožnené namietat' voči pohľadávke
- ❑ EPR je vykonateľný v štáte výkonu potom čo navrhovateľ predloží samotný vykonateľný EPR (súd môže žiadať aj preklad do jazyka členského štátu výkonu)
- ❑ odmietnutie výkonu je možné, ak je EPR v rozpore so skorším rozhodnutím v tej istej veci v štáte výkonu / v inom členskom štáte / v tretej krajine (ak toto skoršie rozhodnutie spĺňa podmienky uznania výkonu)
- ❑ právne zastúpenie nie je povinné pre navrhovateľa ani odporcu

Spory s nízkou hodnotou

- ❑ Nariadenie EP a Rady č. 2007/861ES z 11.7.2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu
- ❑ cieľom je zjednodušenie a zrýchlenie konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu v cezhraničných sporoch; predstavuje pre strany alternatívu konaní existujúcich podľa práva členských štátov (bez ohľadu na tip tribunálu alebo súdu)
- ❑ hodnota sporu nesmie presiahnuť 2.000 EUR bez úrokov, výdavkov a nákladov vymáhania
- ❑ netýka sa konkurzných konaní ani rozhodcovských konaní
- ❑ konanie začína podaním návrhu na vyplnenom vzorovom tlačive + pripojených podporných dokumentov
- ❑ ak pohľadávka nepatrí do rozsahu pôsobnosti Nariadenia, sú o tom informuje navrhovateľa – ak nedôjde k späťvzatiu, pokračuje bežné konanie podľa národného procesného práva
- ❑ neúplný alebo nejasný návrh = súd vyzve navrhovateľa na opravu alebo doplnenie a ak k navrhovateľ v lehote návrh nedoplní / nepraví, sú ho zamietne
- ❑ ide o písomné konanie = ústne sa koná len vtedy, ak to súd považuje za potrebné alebo ak o to požiadala jedna zo strán a súd jej žiadosti vyhovel
- ❑ kópia tlačiva s prílohami sa doručí do 14 dní odporcovi a ten sa do 30 dní má vyjadriť vyplnením určenej časti tlačiva; následne súd do 14 dní zašle odporcovo vyjadrenie navrhovateľovi
- ❑ ak sa v odpovedi odporcu objaví protipohľadávka, navrhovateľ musí na tento protinávrh odpovedať do 30 dní

Spory s nízkou hodnotou

- ❑ po obdržaní stanovísk navrhovateľa aj odporcu súd rozhodne do 30 dní rozsudkom, alebo si vyžiada v tejistej lehote od strán ďalšie podklady / vykoná dôkazy / predvolá strany na pojednávanie
- ❑ v prípade pojednávania / vykonávania dôkazov súd vydá rozsudok do 30 dní od skončenia pojednávania / od skončenia dokazovania
- ❑ zastúpenie advokátom v spore nie je povinné
- ❑ súd musí strany informovať o následkoch zmeškania ním stanovených lehôt
- ❑ rozsudok je vykonateľný bez ohľadu na akýkoľvek opravný prostriedok + prípustnosť opravných prostriedkov pri nízkej hodnote sporu závisí od národného práva (nariadenie určuje minimálny rozsah preskúmateľnosti rozsudku)
- ❑ trovy konania znáša strana, ktorá nemala v konaní úspech
- ❑ rozhodným procesným právom je právo štátu, v ktorom sa konanie vedie
- ❑ rozsudok sa môže vykonať aj v inom členskom štáte bez dodatočného uznania a bez potreby doložky vykonateľnosti

Európsky exekučný titul

- Nariadenie EP a Rady č. 2004/805/ES z 21.4.2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky
- cieľ: vytvorenie takého exekučného titulu, na ktorý v členskom štáte výkonu nebudú kladené žiadne dodatočné požiadavky na jeho uznanie a výkon, najmä sa nevyžaduje doložka vykonateľnosti (*exequatur*)
- exekučný titul musí vyplývať zo súdnych rozhodnutí, súdnych zmierov alebo verejných listín
- platí pre rozhodnutia vydané v občianskych a obchodných veciach (nie konkurzné a nie rozhodcovské)
- nesporný nárok je taký, s ktorým dlžník súhlasil (uznaním, verejnou listinou alebo súdne schváleným zmiernom pre začiatkom konania alebo v jeho priebehu) alebo voči nemu dlžník počas konania nikdy nevzniesol námietku (podľa predpisov štátu pôvodu) alebo sa nezúčastnil konania napriek námietke voči dlhu (ak takéto omisívne konanie považujú predpisy štátu pôvodu za jeho tichý súhlas)
- rozhodnutie môže byť osvedčené ako EET ak je vykonateľné aj v štáte pôvodu a ak neodporuje podmienkam nariadenia uznania a výkone cudzích rozhodnutí (2001/44/ES) = vtedy je vydané osvedčenie o EET (môže byť aj čiastočné, ak iba časť rozhodnutia splňa nároky na EET)
- Nariadenie ďalej stanovuje minimálne požiadavky na priebeh konania o nespornom nároku aby mohlo byť rozhodnutie následne považované za EET (najmä doručovanie, poskytovanie informácií, preskúmateľnosť atď.)
- Nariadenie stanovuje požiadavky na začatie výkonu rozhodnutia v štáte výkonu (doručenie vykonávaciemu orgánu a možnosti zamietnutia výkonu – podobné ako pri EPR)

Právomoc súdov, uznanie a výkon rozhodnutí

- ❑ Nariadenie EP a Rady č. 2001/44/ES z 22.12.2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach
- ❑ neuplatňuje sa na daňové, colné a konkurzné veci, ani na rozhodcovské konanie
- ❑ žaloby voči osobám s bydliskom na území členského štátu sa žalujú v tomto štáte bez ohľadu na ich štátne občianstvo + nariadenie určuje v Kapitole II odd. 2 až 7 výnimky, kedy je možné osobu s bydliskom v jednom členskom štáte žalovať na území iného členského štátu (napr. podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby, podľa sídla organizačnej zložky, ak v spore ide o túto organizačnú zložku, podľa miesta nehnuteľnosti, o ktorú v žalobe ide...)
- ❑ právomoc súdov podľa tohto nariadenia je určená buď ako výlučná alebo ako voliteľná
- ❑ ak sa vedie konanie v tej istej veci vo vicerých štátoch, ide o prekážku litispendencie, t.j. súd, ktorý nekonal ako prvý, odmietne ďalej vykonávať svoju právomoc v danej veci (ak však súdy konajú o súvisiacich veciach, môžu prerušiť konanie v tej časti veci, v ktorej nekonali ako prví)
- ❑ rozsudok vydaný v jednom členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch bez potreby ďalšieho uznávacieho konania (ibaže by bola otázka samotného uznania rozsudku predmetom sporu),
- ❑ neuzná sa ak by bol v rozpore s verejným poriadkom v štáte uznania, ak bol vydaný bez účasti žalovaného spôsobom, ktorý mu neumožnil realizovať právo na obhajobu, ak je nezlučiteľný so skorším uznateľným rozsudkom vydaným v inom členskom štáte / v treťom štáte v tej istej veci medzi tými istými účastníkmi – nikdy sa však neskúma pôvodné meritórne rozhodnutie

Právomoc súdov, uznanie a výkon rozhodnutí

- pre výkon rozsudku v inom členskom štáte než je štát pôvodou rozsudku, sa vyžaduje jeho vyhlásenie za vykonateľný na návrh oprávneného
- návrh sa podáva orgánu určenému v prílohe Nariadenia, a to podľa miesta bydliska / sídla povinného
- ... napr. u nás je to okresný súd a obdobne je to v väčšine krajín, avšak napr. v Nemecku to môže byť okrem krajského súdu aj notár, v ČR aj súdny exekútor, vo Francúzsku aj regionálny predseda notárskej komory, ...*
- skúmajú sa len formálne náležitosti rozsudku a ak ich spĺňa, je vyhlásený za vykonateľný (toto rozhodnutie je napadnuteľné odvolaním) – o odvolaní rozhoduje odvolací súd s konečnou platnosťou

Iné normy EÚ k obchodným pohľadávkam

- Nariadenie Rady č. 2000/1346/ES z 29.5.2000 o konkurznom konaní
- Nariadenie Rady č. 2001/1206/ES z 28.5.2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach
- Nariadenie EP a Rady č. 2007/1393/ES z 13.11.2007 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch
- Smernica Rady č. 2003/8/ES z 27.1.2003 o zlepšení prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takýchto sporoch
- Nariadenie EP a Rady č. 2009/662/ES z 13.7.2009 , ktorým sa ustanovuje postup pre vedenie rokovaní a uzatváranie dohôd medzi členskými štátmi a tretími krajinami o špecifických otázkach, ktoré sa týkajú rozhodného práva pre zmluvné a mimozmluvné nároky

Pozn.: Ak sa v nariadeniach a smerniciach EÚ hovorí o členských štátoch, takmer vždy ide o všetky členské štáty [s výnimkou Dánska](#)

Spôsoby ADR v medzinárodnom obchode

ADR = alternative dispute resolution:

- ❑ rozhodcovské konanie (*obchodná arbitráž, commercial arbitration*)
- ❑ mediácia (*mediation*)
- ❑ zmierovacie konanie (*conciliation*) – môže byť pred súdom, mediátorom, odborným orgánom a pod.
- ❑ zhodnotenie neutrálnym expertom (*early neutral evaluation / determination*)
- ❑ zhodnotenie odborným orgánom (*napr. špecializované odvetvové komory / asociácie a ich orgány na riešenie sporov - adjudication boards, dispute boards...*)
- ❑ dobrovoľná dohoda o vyporiadaní záväzkov (*debt settlement agreement*)

Iné riešenia dlhov z medzinárodného obchodu (mimo ADR):

- ❑ využitie služieb inkasnej agentúry (*collecton agency*)
- ❑ postúpenie pohľadávky = predaj pohľadávky (*debt sale*)
- ❑ faktoring / forfaiting
- ❑ poistenie pohľadávky (*credit insurance*)
- ❑ vyhľadávanie dlžníka (*skip tracing*)

Arbitráž v medzinárodnom práve

- arbitráž je najsilnejší záväzný nástroj medzinárodného práva súkromného
- medzinárodná obchodná arbitráž = neverejná fakultatívna alternatíva súdneho konania, privátny systém riešenia sporov vybraným arbitrážnym orgánom podľa spoločnej slobodnej voľby zmluvných strán, pričom vydané rozhodnutia majú finálny a záväzný charakter (spojený s vykonateľnosťou za určitých podmienok, ktoré nebývajú komplikované)
- výhody: rýchlosť, niekedy aj nižšie náklady, určitosť (oproti iným ADR), poznateľnosť (ľahšia dostupnosť pravidiel, než pri zahraničnom súdnom konaní), neverejnosť, možná vyššia nezáujatosť v porovnaní so súdom v krajine odporcu...
- nevýhody: riziko výberu rozhodcu a jeho profesionality / nezávislosti, znížená možnosť opravných konaní, rámcovejšia úprava (oproti súdnemu konaniu)
- inštitucionálna arbitráž = pod záštitou rozhodcovskej inštitúcie (poznateľný imidž, poznateľné postupy, zlepšovanie procesov, jasné náklady)
- ad hoc arbitráž = mimo rozhodcovskej inštitúcie (môže byť vyššia odbornosť, ale procedurálne je vhodné podriaďiť rozhodcu všeobecne známym pravidlám, napr. UNCITRAL, ICC, ...)
- vznik arbitrážneho riešenia sporov = rozhodcovská zmluva / doložka
- v SR: záklon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov

Dôležité arbitrážne súdy a pravidlá

Pravidlá bez konkrétneho súdu:

- UNCITRAL = Komisia OSN pre medzinárodné obchodné právo

Súkromné arbitrážne inštitúcie:

- ICC = Medzinárodná obchodná komora v Paríži a jej rozhodcovský súd
- LCIA = Medzinárodný rozhodcovský súd v Londýne
- AAA = Americká rozhodcovská asociácia
- SCCI = Rozhodcovský inštitút Obchodnej komory v Štokholme
- CIETAC = Čínska komora medzinárodnej ekonomickej obchodnej arbitráže
- HKIAC = Medzinárodné rozhodcovské stredisko v Hongkongu
- SIAC = Medzinárodné rozhodcovské stredisko v Singapure
- WIPO = Stredisko arbitráže a mediácie pri Medzinárodnej organizácii na ochranu duševného vlastníctva v Ženeve

Verejné arbitrážne inštitúcie:

- PCA = Stály rozhodcovský súd v Haagu (*založený Haagskymi konvenciami o mierovom urovaní medzinárodných sporov z rokov 1899 a 1907, jedna strana musí byť štát / štátna inštitúcia / štátny podnik*)
- ICSID = Medzinárodné stredisko pre riešenie investičných sporov (*založené Washingtonskou konferenciou o urovaní investičných sporov medzi štátmi a príslušníkmi iných štátov z roku 1965, sídlo: Svetová banka Washington*)

Arbitrážne pravidlá UNCITRAL

- v roku 1976 prijala UNCITRAL Rozhodcovské pravidlá (*Arbitration Rules, revízia 2010*)
- v roku 1985 zostavila UNCITRAL modelový zákon o medzinárodnej obchodnej arbitráži:
  - kogentné ustanovenia práva, ktorými sa riadi rozhodcovské konanie, majú prednosť pred pravidlami UNCITRAL
  - počet a spôsob výberu rozhodcov, námietky voči rozhodcom
  - pružné konanie rozhodcov s minimálnymi obmedzeniami strán
  - povinná výmena min. 2 písomných dokumentov (žalobný návrh a vyjadrenie žalovaného)
  - priebeh a vypočutie svedkov, jazyk a miesto konania
  - predbežné opatrenia
  - výber expertov
  - rozhodcovský nález
- význam z aktov UNCITRAL má aj tzv. Newyorská konvencia z roku 1958 (*Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*):
  - vyžaduje, aby štáty v národnom práve uznali písomné dohody o výbere rozhodcu pri rozhodovaní sporov z medzinárodných obchodných zmlúv
  - vyžaduje, aby rozhodnutiam rozhodcov bola priznaná záväznosť a vykonateľnosť, ibaže by nastal niektorý z dôvodov odmietnutia uvedený v konvencii (5 dôvodov)
  - zavedenie tejto konvencie neovplyvňuje použitie Ženevského protokolu o rozhodcovských doložkách z roku 1923, ani Ženevskej konvencie o výkone zahraničných rozhodcovských rozsudkov

Arbitrážne pravidlá ICC

- ICC v Paríži bola založená v roku 1919, dnes združuje viac než 120 krajín
- Stály rozhodcovský súd pri ICC vznikol už v roku 1923
- primárne nie je rozhodovacím, ale dozorným orgánom nad rozhodcovskými konaniami vo svete

Vrstvené riešenie sporov (postupná eskalácia):

- expertíza ICC (ICC Expertise) = dohoda o expertoch ICC, ktorých stanovisko budú obe strany rešpektovať a bude vymožiteľné = stojí samostatne mimo arbitrážneho konania, hoci sa môže uskutočniť aj v jeho priebehu
- riešenie sporu podľa pravidiel ICC ADR = priateľské riešenie sporov, t.j. preferuje sa kompromisné riešenie pri asistencii neutrálnej tretej osoby pred autoritatívnym rozhodnutím = nejde ešte o ICC arbitráž (*ICC ADR riešenie sporu sa môže dohodnúť vopred a pri nedohode prejsť do ICC arbitráže, alebo môže vzniknúť ako riešenie počas ICC arbitráže*) ... zahŕňa (1) mediáciu a ohodnotenie, (2) mini-trial, (3) iné neformálne riešenia
- riešenie sporu „plnými postupmi“ podľa rozhodcovských pravidiel ICC pred Stálym rozhodcovským súdom

Mediácia v medzinárodnom práve

- mediácia = neverejná fakultatívna procedúra s nízkou úrovňou formálnosti, ktorá slúži na urovnanie sporov pri asistencii mediátora
- výhody: neformálnosť, nízke náklady
- nevýhody: nízka úroveň záväznosti, sporné strany sa musia dohodnúť (nikto autoritatívne nerozhoduje), vyžaduje vysokú vôľu oboch strán k dohode
- v roku 1980 vydala Komisia OSN pre medzinárodné obchodné právo (UNCITRAL) Pravidlá mediácie (*Conciliation Rules*) a v roku 2002 prijala modelový zákon o obchodnej mediácii (*Model Law on International Commercial Conciliation*)
- UNCITRAL Pravidlá mediácie:
  - *jeden až traja mediátori (conciliators) - pri troch každá zo strán menuje jedného a dohodnú sa na treťom*
  - *každá zo strán dodá písomne svoj náhľad na podstatu sporu*
  - *mediátor nezávislo a nestranne pomáha sporovým stranám dospieť k dohode*
  - *kombinácia ústneho a písomného konania*
  - *každá zo strán predloží svoj návrh urovnania sporu*
  - *ak mediátor vidí priestor pre dohodu, odporučí spoločné riešenie*
  - *písomná dohoda s podpismi oboch strán*
  - *koniec: písomným urovnaním sporu, vyhlásením mediátora, že nevidí perspektívu urovnania, vyhlásením strany sporu, že mediáciu považuje za ukončenú, lebo nevidí priestor pre urovanie*

Mediácia v medzinárodnom práve

- EÚ výrazne podporuje mediačné konanie v členských krajinách
- Európsky kódex správania pre mediátorov (*European Code of Conduct for Mediators, Európska komisia, 2.7.2004*)
- Európska komisia v roku 2002 spracovala návrh Smernice o niektorých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach (*Directive on certain aspects of mediation in civil and commercial matters*)
- v SR: zákon č. 420/2004 Z.z. o mediácii v znení neskorších predpisov (*viac statusový zákon, vykonateľná je dohoda urobená vo forme vykonateľnej notárskej zápisnice, alebo potvrdená súdom / rozhodcom*)

Iné metódy ADR

- konanie pred odborným orgánom = môže ísť o záväzný a vykonateľný výsledok:
  - ak sa jeho záväznosť a vykonateľnosť opiera o stanovky alebo iný záväzný dokument danej organizácie, ktorým sa strana sporu dobrovoľne podriadila (napr. ako člen)
  - ak sa im podriadila ad-hoc prijatím záväznosti a vykonateľnosti výsledku
- zhodnotenie neutrálnym expertom (*early neutral evaluation / determination*):
  - obvykle ide o technické expertízy
  - nález experta môže byť záväzný na základe dobrovoľného podriadenia sa oboch strán vyhlásením vopred
- dobrovoľná dohoda o vypořádání záväzkov (*debt settlement agreement*)
  - celkom neformálne riešenie
  - hľadanie tých sporných otázok, v ktorých sa dá dosiahnuť zhoda
  - úplné alebo čiastkové vyrovnanie
  - pozor, či rozhodné právo nepovažuje vyrovnanie vždy za úplné, ak nie je vyslovené inak

Iné formy kooperácie pri vymáhaní

- vymáhanie cestou medzinárodnej inkasnej agentúry (*individuálne dohodnuté provízie, agentúra s pobočkou alebo partnerom v danej krajine – všetky veľké medzinárodné siete inkasných agentúr už dnes na Slovensku pôsobia*)
- vymáhanie cestou advokáta v zahraničí (*obvykle spolupracujúceho s domácou advokátskou kanceláriou*)
- predzmluvné preverenie cez dlžnícke registre, ratingové agentúry, poisťovne, insolvenčné registre, forenznú agentúru a pod.
- predaj pohľadávky do zahraničia – obvykle prostredníctvom inkasnej agentúry, event. predaj inému veriteľovi pre zlepšenie jeho pozície v konkurze, predaj konkurentovi dlžníka ako cesta ku kapitalizácii pohľadávky
- skip tracing = robia ho inkasné agentúry a forenznú agentúru = sofistikované metódy dohľadania dlžníkov pomocou údajov z databáz (*evidencia obyvateľstva, evidencia podnikateľov, registre sociálneho a zdravotného poistenia, registre nehnuteľností, registre motorových vozidiel, registre cenných papierov, evidencie licencovaných povolání, zoznamy voličov*) aj pomocou kriminalistických metód (*kontaktovanie susedov, rodiny, obchodných partnerov, získanie údajov o použití kreditných kariet, o ubytovaní v hoteloch a pod.*)
- policajné orgány = medzinárodné vyšetrovanie pre podvod (legálne identifikuje iných poškodených a dohľadá sa dlžník) = *zabudnúť na kvázi-etické prekážky (zosmiešnenie, lebo som sa stal obeťou podvodu, udávanie a pod.)*